

Handläggare/Enhet

REMISSVAR

Johanna Collen
Minoritetsspråkssamordnare
Kommunstyrelsen

Datum 2018-02-12-
Dnr Ku2017/02410/DISK

Kulturdepartementet
Regeringen

Mottagare:ku.remissvar@regeringskansliet.se

Slutbetänkandet SOU 2017:88 Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik Ku2017/02410/DISK

Sammanfattning – Pajala kommuns yttrande

Sammanfattningsvis bedömer Pajala kommun att slutbetänkandet SOU 2017:88 Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik har flertalet förslag som innebär förbättringar för de nationella minoriteterna och deras språk om de genomförs genom tydliga statliga insatser. När det gäller åtgärder för att bevara, främja och rädda de fem nationella minoritetsspråken i Sverige är det viktigt att hålla i minnet att det behövs olika typer av åtgärder för de olika språken.

Av de föreslagna åtgärderna/åtagandena är det några som Pajala kommun bedömer vara av särskild vikt.

När det gäller förskola så bör Sverige tillämpa den högsta åtagandenivån- undervisning huvudsakligen på minoritetsspråket. Detta för att försöka vända den omgående språkbytesprocessen. Staten ska höja sina åtaganden även gällande grundskolan och gymnasium.

För att höja minoritetsspråkens status och skapa nya domäner för dem bör förvaltningstexter och formulär översättas till minoritetsspråken. Även översättning av verk, terminologisk forskning och konsumentinformation på minoritetsspråk är av vikt, i synnerhet för meänkieli. Finska och meänkieli jämföras ofta i behovshänseende. För finskans del handlar översättning och tolkning mer om informationsöverföring på språket, av meänkieli om revitalisering och utveckling av själva språket.

Sveriges åtagande när det gäller vård och omsorg på minoritetsspråk ska höjas- speciellt i avseende med äldreomsorg. Inom förvaltningsområdena bör patienten bli förstörd på sitt minoritetsspråk.

Inrättandet av språkcentrum för finska och meänkieli är av ytterst vikt. För meänkielis del kan språkcentrumet med fördel etableras i Tornedalen. Detta kan uppskattas medföra synergi och underlätta språkets revitalisering.

Remissvaret har upprättats i samarbete med de nationella minoriteterna i Pajala kommun. Även politikerna som är med i minoritetsrådet samt – utskottet har erbjudits möjlighet att lämna sina synpunkter samt tjänsteman inom socialtjänsten.

Avsnitt 3.2.2 Förskola, grund- och gymnasieskola samt yrkesutbildning

Pajala kommun anser, i motsats till utredarens förslag, att Sverige bör ta i bruk den högsta åtagandenivån (undervisning huvudsakligen på minoritetsspråket) när det gäller förskola. Detta är nödvändigt om man vill vända den pågående språkbytesprocessen. Undervisning till väsentlig del på minoritetsspråket är det absolut lägsta acceptabla nivå.

Att kravet på minsta antal elever för modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken inte längre tillämpas, medför större möjligheter för staten höja åtaganden även för grundskola och gymnasium från det nuvarande läget. Detta välkomnas varmt.

När det gäller högre utbildning så bör staten se till att det erbjuds fristående kurser i meänkieli även i fortsättningen.

Avsnitt 3.3.2 Att på parts begäran hålla rättegången på minoritetsspråket (punkt 1.a.i, 1.b.i och 1.c.i)

Vad gäller rättsväsendet bör man komma ihåg att det för finskans del redan finns auktoriserade tolkar och översättare med juridisk specialkompetens, ordböcker och ordlistor mm. Att översätta finska respektive svensk lagtext torde inte vara oöverkomligt på grund av att den finska lagstiftningen i stort sett bygger på den svenska. För finska språkets del kan konstateras att Pajala kommun inte håller med utredaren i dennes överväganden.

Det har även vuxit fram en ny generation tvåspråkiga advokater. Antalet tvåspråkiga domare är antagligen lägre men detta torde inte vara ett oöverstigligt hinder på grund av den finlandssvenska domarkåren.

Avsnitt 3.4.5 Tillgång till förvaltningstexter och formulär på minoritetsspråk

Pajala kommun biträder förslaget att de mest relevanta och använda förvaltningstexter, blanketter och allmän information bör översättas till finska, samiska och meänkieli och erbjudas även i elektronisk format. Detta ska ske hos myndigheter som ger service till befolkningen. Det är ett sätt att höja språkens status och skapa nya domäner för dem. Detta är särskilt viktigt för tornedalingar och meänkieli men även för de finska invandrarna som ofta har mycket bristfälliga kunskaper i majoritetsspråket och har därför ett stort behov av information på sitt språk för att överhuvudtaget kunna klara sig i samhället. För dem är det mycket viktigt med information på finska både muntligt och skriftligt för själva informationens, inte synliggörandes skull.

Trots en lång vistelse i Sverige har många finnar dolda språkbrister i svenska, dessutom brister i hanteringen av den framrusande informationsteknologin. Detta tillsammans med skammen av att inte ha lärt sig svenska och att behöva besvara andra gör att de drar sig undan och riskerar att marginaliseras i samhället.

Avsnitt 3.5.2. Radio- och tv-sändningar (punkt 1.a-1.c)

Sverige bör höja sitt åtagande när det gäller radio- och tv-sändningar på minoritetsspråken, i synnerhet fler regelbundna sändningstider i radio och tv på meänkieli efterlyses.

Avsnitt 3.5.3 Täckta extrakostnader för media på minoritetsspråk

Svenska staten bör ge ekonomiskt stöd till de som producerar på de nationella minoritetsspråken eftersom detta med stor säkerhet medför extra kostnader. Media har ett stort ansvar i att höja minoritetsspråkens status och utöka allmänhets kunskaper om de nationella minoriteter och deras kultur.

Avsnitt 3.5.4 Stöd till utbildning av mediepersonal

Det anses vara av vikt att öka intresset för de nationella minoritetsspråken hos journalister. Där kan det finnas stort behov av upplysning och utbildning gällande de nationella minoriteterna och deras språk. Stimulans med studiemedel från statens sida kan vara ett sätt att lyckas med detta.

Avsnitt 3.5.5 Representation för minoritetsspråk hos vissa organ

Pajala kommun stöder utredningens förslag på att representanterna för de nationella minoriteterna ska finnas med i olika organ som berör public service och granskningsnämnd för radio och tv. Detta möjliggör att även minoriteternas perspektiv kommer att vara med då beslut fattas.

Avsnitt 3.6.2-3.6.3 Översättning m.m. av verk till minoritetsspråket & terminologisk forskning

Pajala kommun anser det vara viktigt att staten utökar dessa åtaganden (översättning och terminologisk forskning) till att gälla även för meänkieli. Detta är angeläget om man vill att meänkieli ska få nya användningsdomäner. Det är också i längden avgörande för språkets överlevnad.

Avsnitt 3.6.5 Kulturpolitik som bedrivs utomlands

För Sverige bör det vara viktigt att föra fram sina nationella minoriteter, deras kultur och språk. Detta främjar även Sverige-bilden utomlands och eventuellt öppnar möjligheter till gränsöverskridande samarbete.

Avsnitt 3.7.7 Vård och omsorg på minoritetsspråk

Pajala kommun håller inte med utredaren på punkt 13. 2 c). Inom vården är det viktigt att patienten ska kunna använda och bli förstådd på sitt minoritetsspråk. Detta bör vara ett måste inom förvaltningsområdena. Ett annat viktigt område är inom äldreomsorgen där behovet av att få uttrycka sig och bli förstådd på sitt eget modersmål. För de flesta som är födda inom Pajala kommun är detta språk meänkieli. Den kulturella identiteten är också en viktig fråga för de äldre och där har kommunen en angelägen uppgift.

Avsnitt 3.7.9 Konsumentinformation på minoritetsspråk

Pajala kommun biträder utredarens förslag om utökade åtaganden som innebär att konsumentverket ska ge information på minoritetsspråken. Detta är ett sätt för de nationella minoriteterna att ta tillvara sina rättigheter och även ett sätt att höja språkens status.

Avsnitt 4.2 Grundproblemet

Pajala kommun biträder helt utredarens förslag om att något slags statistik över de nationella minoriteterna bör föras. Faktainsamling bör bedrivas långsiktigt och systematiskt, eventuellt av en uppföljningsmyndighet. Det underlättar uppföljning av minoritetslagarnas implementering och förser myndigheterna med information om vad som behöver förbättras.

4.3.3 Data om de nationella minoritetsspråken

Utredningen föreslår att Institutet för språk och folkminnen ges i uppdrag att utreda formerna för att inrätta språkcentrum för meänkieli och finska. Pajala kommun ser mycket positivt på detta och anser att det är nödvändigt i synnerhet för meänkieli. Med fördel kan ett sådant språkcentrum i likhet med samiska etableras i norra Sverige där flera av minoritetsspråken är representerade. För meänkielis del bör språkcentrumet förläggas till Tornedalen för att skapa bättre möjligheter till språkets revitalisering.

Avsnitt 5.1 Det immateriella kulturarvet

De nationella minoriteterna och deras kulturarv bör inkluderas i uppdraget till Riksarkivet samt Institutet för språk och folkminnen för att försäkra att deras historia fortlever.

Avsnitt 5.2 Den nya namnlagen och beaktandet av konsekvenserna för de nationella minoriteterna

Pajala kommun håller med utredaren att den nya namnlagen bör ses över då många efternamn i Tornedalen är försvenskade och det ska finnas en möjlighet att återta sitt gamla släktnamn.

Avsnitt 5.3. Ortnamn och postadresser

Det anses vara av vikt att gamla ortsnamn kan bevaras då de har en betydelse och bär på ett kulturarv. Många ortsnamn i Tornedalen är försvenskade och saknar således både historisk betydelse och innebörd.

Pajala den 13 februari 2018

.....
Anna Kumpula Kostet
Kommunalråd
Pajala kommun